

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita Beati Aloysii Gonzagæ E Societate Iesv, Ferdinandi S. Rom. Imp. Principis, Marchionis Castilionensis F. Natu Maximi, Libri Tres

Cepari, Virgilio

Coloniæ Agrippinæ, 1608

c. 4. De insgini sanctitate Magistri, sub quo tyrocinium posuit, quam ipse æmulabatur, atq[ue] vt cum eodem Neapolim profectus complures ibi menses moratus sit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43934

poris ad sua munera fungenda conuertere. Simul enim mens eius in Deum rapiebatur, neque oculis, neque auribus compete-
bat. Per hanc sanctimoniam, excelsitatem-
que virtutis vsque ad exeuntem Octobrem
anni M.D.LXXXVI. in tyronum domo, ad
Aedem D. Andreae, versatus est, summa cum
admiratione Praesidum, qui eius animum
dirigebant, & singulari fructu, progres-
sioneque aequalium, qui, ut eius ver-
bismeliores quotidie fierent, & exem-
plis, certatim eius consuetudinem appe-
tebant.

CAPVT QVARTVM.

DE INSIGNI SANCTITATE

*Magistri, sub quo tyrocinium posuit, quae
ipse amulabatur. atque ut, cum eodem.*

*Neapolim profectus, complu-
res menses ibi mora-
tus sit.*

Quo tempore B. ALOYSIVS Romae
in Quirinali in tyronum domo ad
aedem D. Andreae religionis suae tyrociniū
ponebat, administrabat eam domū, & tyro-
nes probabat P. Ioannes Baptista Piscator
Nouariensis admirabili sanctitate vir, & in
excel-

excellenti Philosophiæ Christianæ gradu
 positus, cui raræ cuiusdam virtutis, ac boni-
 tatis tot alumni, atque in diuiniore vita fi-
 lij, qui tanto magistro ac duce gloriantur,
 certum testimonium tribuunt. Erat hic di-
 uinitus fortunatus vir in corpore suo assi-
 dua abstinencia, crebris ieiunijs, asperis ci-
 licijs, & flagris, diuturnisque vigilijs mace-
 rando perquam rigidus. Quæ etsi clam ma-
 ximè omnibus facere studeret, fieri tamen
 non poterat, vt tot filios suos, qui intentis,
 obseruandi, & æmulandi studio, in illum
 oculis inhiabant, omninò falleret. Dum se-
 deret, stare, ingrederetur ad eum modum
 vestes, vultum, totum exteriorem habitum
 conformabat, vt illustre quoddam mode-
 stix specimen appareret. Vultus iucundè
 semper serenus: os ad modicum, placidum-
 que risum compositum, qui turbatum aspi-
 cientis animum pacare posset. Nullo vn-
 quam ille casu siue lato, seu sinistro colo-
 rem mutasse visus est, nunquam vultus trà-
 quillitatem posuisse, nunquam tristitia cò-
 tractu, nunquam inani hilaritate elatus. I-
 dem vbique tenor index edomitorum af-
 fectuum, & pacis tranquillitatisque inter-
 næ, qua assiduo fruebatur, vnde ne mini-
 mum quidem impatientis, aut iracundi a-
 nimi signum existeret. Seipsum, quantum
 neminem quemquam, despiciatui ducere,
 humil-

humillimè de seipso sentire, quicquid ageret, pro vili se gerere. Incredibile memoratu, quanto precandi studio flagraret. quantum verò in eo, Dei beneficio, valeret, illud est argumento, quòd aliquando nocte, cum ceteri quietem caperent, in media tyronum exedra, repertus sit orationi intentus, cum è terra aliquot palmorum interuallo, divina vi sublatus, pèderet in aère. id quod mihi pater, qui in illo mure ei successit, testificatus est, & in litteris Societatis anni M. D. XCI. typis mandatum est, in quibus, ubi de Collegio Neapolitano agitur, complures huius viri virtutes celebrantur. Observabat perquam studiosè præcepta religiosè viuendi, quæ à D. Basilio sunt traditas Collationum Ioannis Cassiani Abbatis tanto studio ducebatur, vt eas propè totas memoria teneret. Incumbebat verò toto animo ad ea, quæ à veteribus illis Patribus sanctitate conspicuis præcepta esse legebat, factis singillatim persequenda. In verbis supra quam credibile est consideratus, & parcus. itaque nullum vnquam eius verbum quenquam læsit, nullum non recti exempli fuit. In cōgressionibus nihil illo dulci sermonem argutè dictis, & leporibus, in tra religiosum modum, condiebat, de quibus erat omnibus mirificè amabilis. In pauperes, qui mendicatò victitant, atque impri-

mis

mis, quos pudor detinet, tāta misericordia,
 vt ijs tegendis, suum sibi vestitum detra-
 xisse legatur. Iam in gubernandis subditis
 seueritatem facilitas temperabat: & graui-
 tati affabilitatem, honorisque cōtempnum
 admirabili arte iungebat. Ita venerationi
 omnibus erat, nemini molestiæ. Ardebat
 caritate in omnes. tyronum verò ea cura,
 & sollicitudo, vt singulorum Pater, Mater,
 Nutrix audire posset. Illorū errata sedato,
 & æquo animo, tantisper, dum eorū mē-
 tes quemadmodum destinabat, conforma-
 uisset, exforbere. Nullius vitij, aut delicti
 causa cuiquā acerbus esse, nō offensū, incē-
 sumq; animum, non pristinā de reo opini-
 onē mutatam, non seuerius aliquod de eo
 factum, reconditūq; animo iudiciū signifi-
 care. Quin potius nō sine egregijs beneuo-
 lētię notis admonere suauiter, interdū mo-
 dico risu, quo admoniti verecundiā suble-
 uaret, ostenderetq; errorē nō tanti sibi vi-
 deri. Adhęc addere animos, solari, neminē,
 nisi aut alloquio leuatū, aut hortatione ex-
 citatum ab se dimittere. Facilitate quadam
 plena caritatis tot diuersis ingenijs seruire,
 vt in eū cāderet illud: Omnibus omnia factū
 sum, vt omnes Christo lucrifaciam. Siqui-
 dem satis gnarus ægrè omnes eadem semita
 duci cuilibet, prout eius ferebat valetudo,
 vel indoles iter ad fastigium virtutis mon-
 strabat.

strabat. Nolebat tyrones suos in quadam vultus, corporisq; superuacanea compositione, quã quarto, post exactum tyrociniũ, die deposituri essent, studium suum omne conterere, sed auctor erat eam vt modestiã induerent, quam ætatem, in religione, cõseruatam vellent. deinde solidarum virtutum, & despicientiæ sui ipsorum fundamenta iacerent. Optabat tyrones, eos, qui pro- uecti iam in religione essent, reuereri, at- que, vt verum esset, de ijs existimare. nimi- rum dicere solitus, tantum interesse inter tyrones, & eos qui iam in Collegijs bonis artibus operentur, quantum inter eos qui prima literarũ elemẽta condiscant, & qui Philosophorum doctrinas attigerint. Cum aliquot Sociorum centurijs, qui suum illi tyrociniũ approbarunt, consuetudo mi- hi fuit, quorum omnium magnam sancti- moniã eius opinionem esse comperi, ple- numque laudis de gubernandi ratione iu- diciũ. Nimirum summam aduersus v- numquemlibet caritatem, mãsuetudinem, facilitatem adhibebat, & (q̃ maioris etiam refert) vsq; eò eodẽ ordine agebat, vt singuli vnicè ab eo se diligi crederent, neque suspicari possent quemquam, aut plaris fieri, aut amari vehementiũs. Qua- propter impensè redamabatur, magna que fiducia, in quavis necessitate, per- fugium

fugium omnibus erat. tyronibus Religioſe
 vitæ rationem potiùs exemplo, quàm ver-
 bis, hortatuq; tradebat. quippe nihil iniun-
 gebat alijs, quod non ipſe prior impleſſet,
 neque commiſit aliquando, vt à quoquam
 ab vlllo officiorum genere, quamuis mini-
 mo, declinaſſe notari poſſet. Et ſermoni-
 bus, & litterarum monumentis multa de
 illo miraculis ſimilia feruntur. vt quod in-
 cendium, in quo reſtinguendo multi mor-
 tales aquam, operamq; perdiderant, ſolo
 ſuo conſpectu ſopiuerit. quod ſubiectorũ
 ſuorũ abſentium facta intuendi, & ſecreta
 pectoris, penitusq; cogitationes perſpic-
 endi vim diuinitus habuerit. cuius rei non
 pauca exempla quæ Romæ, ac Neapoli eue-
 nerunt, à grauiffimis Patribus hodieq; cõ-
 memorantur. Iam indè ab anno M. D.
 LXXXII. fama eſt, dum valida quotidiani
 victus inopia tyronum domum premente,
 ipſe abditus in cubiculum, eius leuatione,
 Deo precibus expoſceret, ad fores veniſſe
 Angelum iuuenili ſpecie, & cùm ad ſe
 certo Patri certã nummorũ ſummã, qua
 instanti penuriæ ſubueniret, in manus de-
 diſſet, eueſtigio ex oculis euaniſſe. Harum
 rerum gratia in maxima apud omnes erat
 ſanctitatis gloria. ergo ipſe Neapoli cùm
 mox profecturus eſt vita, ſacrum viaticum
 accepiffet, ex aſtantium mentibus, qui in il-
 lo ex-

lo excessu, in eius, quem in Sanctorum numero ducebant, dicta factaq; intenti erant, hanc opinionem euellere conatus est. verū quantò ille excellentiam virtutis suæ dissimulare contendit, tantò eius insignis modestia, despicientiaque gloriæ, edito in ipso è terris ad cælos migraturi procinctu, tam illustri eius exemplo, magis eluxit. Hunc Patrem tam carum Deo præcipua reuerentia, atque amore obseruabat ALOYSIVS, non solum quòd superior esset, cuius gratia velut Dei vicarium habebat, verum etiam quòd eum tot ornatum virtutibus, omnibusque religionis numeris perfectum ac perpolitum videret, atque in eius vitam sicuti speculum intuens, exemplum ab eo sumebat. itaque dicta, factaque eius omnia auidè notabat, & corrigi ab eo, atq; erudiri studens, cū eo de interiore omni animi sui flatu consiliū habebat. Patri verò vicissim volupe erat, in Aloysij, cuius mentè insignitè puram, ad accipiendam rerū cœlestium disciplinā, appositissimam, & virtutibus, dotibusque diuinis refertam esse sentiebat, familiaritate versari. quas quidem virtutes ac dotes, si illi prius commendare posteritati licuisset, quàm fato fungeretur, haud sanè paulò de B. ALOYsio pauçiora nesciremus. Cū ergò sub autumnum anni M. D. LXXXVI. hic pater morbo

Q

morbo

morbo tentatus sanguinem spuiſſet, ac Pro-
 poſitus Generalis ſpe valetudinis reſtitu-
 da Neapolim eum mittere ſtauiſſet, ſciſ-
 tatus eſt, vt fit, ALOYſIVM. Vellentne ſecum
 proficiſci Neapolim? cui ALOYſIVS aliud
 nihil præterea cogitans. ſe verò libenter re-
 ſpondit, vbi deindè tēpus aduenit vt ſe Pa-
 ter Roma moueret, placuit P. Generali vt
 tres tyrones, quorum eſſet infirma maximè
 valetudo ſecum duceret, experiendi cauſa,
 an mutato cœlo melius illis fieri poſſet. In
 his fuit ALOYſIVS noſter, cuius grauiſſis
 capitis doloribus remedium quærebat.
 Cognito proficiſcendum ſibi eſſe, angſti ani-
 mo cœpit, & vereretur ne ſimpliciter affir-
 mado ſe libenter Patri comitaturū, aliquo
 momēti ad id decernendū attuliſſet. *Operte-
 bat enim, inquit, reſpōdere in præſidium poteſta-
 te futurum, neq; vllū eò inclinantiſ, aut abhorri-
 tiū animi ſignum dare.* tametſi P. Generalis
 eius dictum, ſed valetudinis, quam afflic-
 videbat, ratio permouerat. Quocirca ALOY-
 ſIVS viſum eſt, non ſolum nulla in re de-
 inceps in alteram ſe partem propenſiorem
 agere, verū alijs etiam auctor eſſe, ne quæ-
 quā velle ſe, aut nolle dicerent, ſed æquabi-
 li ad omnia animo, è Superiorum auctori-
 tate penderent. Expoſita etiam compluribus
 religione, quæ ſibi iniecta eſſet, confirmauit
 permoleſtum menti ſuæ eſſe, quæ
 quam

quam ad arbitrium suum facere. At ubi iter decretum esse constitit, vehementer scilicet sibi de tali comitatu gauisus, cuidam è sodalibus: sibi, inquit, hoc iter gratum futurum, quod è P. Piscatoris dictis ac factis, ratione discere perciperet, qua hominibus Societatis iter instituendum esset. Discesserunt Roma a. d. vi. Kal. Nouemb. eiusdem anni, postquam eò ventum est, ubi iam è conspectu recedebat Roma, ad eam conuersus Aloysius, antiphonam *Petrus Apostolus, & Paulus Doctor gentium*, atque orationem de ijs Apostolis: *Deus cuius dextera*, insigni amoris, & pietatis sensu recitauit. P. Piscator, quod sanguinem vomisset de Medicorum consilio lectica uehebatur. ei cum è tribus tyronibus unum socium accedere, reliquos duos equitare, oporteret, ALOYSIVS, quoad licuit, alteri comitum lectica cedere conatus est, fructum assiduae multoque iucundissimae cum suo religiosè viuendi magistro consuetudinis, suo in illos officio posthabens. Verum ceteri, quod ei quippe incommodiore, utenti valetudine, hoc alleuamento opus esse iudicarent, alium neminem lecticam subire sunt passi. At ipse in illa commoditate rationem excogitauit, qua sibi molestiam faceret, nam cum togam suam in pilae modum conuoluisset, ei que insedisset, haud paulo in-

lò incommodiùs lectica, quàm equo vectus
 est. Iter omne recitandis vnà cum Patre ca-
 nonicis precibus, longisq̄ue de diuinis re-
 bus colloctionibus consumpsit. in ijs mul-
 ta ex eo sciscitabatur, ac præceptis piè viuè-
 di, præclarisq̄ue sententijs, quas ex eo elici-
 ebat, quamplurimis pectus suum imbu-
 studebat. Et Pater non ignarus in sæcundo
 se solo sementem facere, haud grauatè se il-
 li indicabat, tradebatq̄ue cœlestis Philo-
 sophiæ mysteria atque vsum, quem tot an-
 nis, dū tyrones erudit, erat assecutus. In di-
 uersorijis omni industria id agebat, vt op-
 portuniora omnia socijs concederet, incre-
 dibili in eos amore & obsequio, sibi verò
 deterrimum quodq̄; sumeret. Itinere per-
 acto, comitibus confirmauit, plus se paucis
 illis diebus familiariter agendo, longosq̄ue
 sermones cum Patre serèdo, eiùsq̄; facta o-
 mnia, ac morem cum seculo deditis homi-
 nibus versandi obseruando, quam multos
 menses in tyronū domo desidero profecisse.
 Neapolin atigerūt Kal. Nouē. quo tēpo-
 re, cū à gymnasij Magistris literarū studiū
 repeteretur, visum est Praesidibus, vt Aloy-
 ysius, qui vt ante dictū est, ceterā Philoso-
 phiā antè perdidicerat, quā seculi res ab-
 ceret, supremā eius partē, quæ reliqua erat
 studeret. Atq̄; ille toto se animo ad impo-
 rata faciēda contulit. Qui eo tempore Col-

legiū moderabatur vir se ipse asperè duri-
 terq; tractare solitus, vbi hunc adolescentē
 eodem studio teneri comperit, lætatus sanè
 est eiq; exultanti, ac se fortunatum iam præ-
 dicanti, aliquantò crebriorem harum rerū;
 quàm adhuc Romæ factum esset, potesta-
 tem facere cepit. Neapoli eximia in ea mo-
 destia, prudentia, contemnendi sui, maio-
 ribusq; obsequēdi, atq; adeo omnis sancti-
 moniæ amor enituit. neq; quisquam de eo
 mentionem faciebat, quin quanti virtutem
 eius faceret, ostenderet. Eius certè philoso-
 phiæ Magister, cū de ipsius actis nuper in
 Neapolitana diœcesi cognosceretur, his de
 eo verbis testimoniū dixit. *B. ALOYSIVS* be-
 ne mihi cognitus, atq; homo de se per quā submis-
 sè sentiens, suiq; contemptor esse visus est. Dece-
 dere omnibus, nullum cuiusquam despiciationem
 tolerandi momentum præterire. Supra quā cre-
 dibile est, seuerè in seipsum animaduertere: In
 pietatis officijs, in precibus, in Dei consuetudine
 multus esse. Legum Religionis, obseruantissimus:
 nitoris conscientia amans, vt qui maximè. Acce-
 debat ad vitæ laudem ingenium acre, atq; illu-
 stre, sed quod ab omni insolentia, & appetitu
 laudis abesset. quas quidem res eo compertas ha-
 beo. quod eum, dum Neapoli me audiret, egregiè
 ac perpetuum harum artium specimen dedisse,
 non de alijs modò cognoui, sed ipse etiam oculis
 vsurpavi meis. itaque pro eius præclarè factis,

magna sanè erat cū mea, tū ceteri collegij Neapolitani de eius virtute, & sanctitate opinio: Alios verò P. Ioānes Baptista Piscator spectata animi vi, atque innocentia vite vir, qui postquam ALOYSIO in religione exercenti dictata dederat, atque eius pœnitentia sacra procurarat, natura concessit, eodem illum loco ponebat, atque in quibusdam sermonibus quos mecum habuit, insinuatam se quandam in eo sanctitatem animadvertere ostendit. Hæc sunt eius magistri verba. Alij qui eodem temporis spatio in eo Collegio degebant alijs tabulis testati sunt, eum Neapoli dedisse operam vt ignotus esset, in administrorum rei domesticæ familiaritatem crebrò se dedisse, suorumque natalium splendorem, quoad licuit, dissimulare, & obtegere conatum esse. igitur cum allatum esset Gonzagam Patriarcham in Purpuratorum Patrum cōcilium adscriptum esse, nihilo magis commoueri visus est, quàm si eius nihil interesset: & tamen super consanguinitatem, fatetur eum virum, quod in muniendo ad Religionem aditu operam sibi nauasset, præcipuo illi in amore fuisse. Collocarant Aloysium præfides in ea parte ædium, quæ tyronibus erat attributa, in cubiculo multò omnium laxissimo, vnà cum pluribus contubernibus. scilicet vt præclaris eius virtutum exemplis quamplurimi proficerent.

gent. quia verò noctu fatigabatur insom-
 nia, opus fuit nocturni somni iacturam ma-
 tutino compensare. verum, sodales ceteri,
 quibus ante lucem surgendum erat, impe-
 dimento erant, ne vel tum quidem con-
 dormisceret. quo, cum præfides eius valedi-
 tudinem lædi sentirent, eum solum in
 quodam cubiculo esse voluerunt, quod
 opportunius capiendo somno credebant.
 Sed nimirum suberat illud amplo concla-
 ni, quæ cum ad complura cubicula, in qui-
 bus habitabatur, transitus esset, scilicet id
 in quo Aloysius quiescebat, propè conti-
 nuò nunc horum, nunc illorum vltro ci-
 troque commeantium strepitu personabat,
 longeque minus erat, ad id quod quære-
 batur, quam prius illud appositum. Ea
 re comperta Deo gratias agebat, hancque
 quiddam aduersi perferendi occasionem
 ita accipiebat, vt in beneficijs numeraret.
 Et verò sic habendum esse, vel ex eo li-
 quet, quod etsi omni vigilantia in eius
 curam præfides intenderet, non pauca
 tamen in eo collegio euenisse, non fi-
 ne admiratione nonnulli obseruarunt
 præter morem quidem, sed quæ meri-
 to diuinæ prouidentia eius studio obse-
 quenti, ac subinde bene de se merendi, cœ-
 lestisq; coronæ potiundæ materiem sugge-
 rent;

renti accepta serenda sint . vt cum foras aliquando prodijt toga inusitatum in modum breui, ac non modo attrita & lacera, sed etiam ita obsoleta vt iam prope nihil pristini coloris obtineret . eam Præsides decori seruandi causa quemuis alium, ponere iussissent: in hoc ne aduertisse quidem videbantur. Deinde sæpenumero eadem hyeme euenit, vt vnà cum cæteris fòdalibus ad Professorum adem vespertinas preces cantatum cælo pluuio, turbidoque itaret: quando Collegij Ministrum, qui in vestibulo vnumquemque obseruans, alios, qui non item atque ipse infirma valetudine erant, in cubiculum se recipere iussos pedem efferre vetabat, de hoc vt apparet, cogitationem suscipere & quod si venisset in mentem procul discessisset, domi tenere fugiebat. Ad hoc etsi in Neapolitano collegio aduersus agros cura & caritas, quanta in nullo vquam Societatis domicilio adhiberi solet, fuit tamen cum ALOYSIUS simul erisipelate, & feбри, quibus ipsum mensem conflictatus est, laborans, quantum minimè socordi valetudinario vteretur, totam noctem lecticario linteo cerneret. quod equidem nulli vnquam in collegio Societatis agro vsuuenisse persuasum habeo, in hoc verò, quo illi gra-

eum
tam
dolo
tum
stinu
eum
prin
com
vale
indi
volu
tus
est
VI

D
t

I
g
cun
An
vir
ha
spe
Ro

eum faceret, Deum tulisse. Eum morbum, tametsi cum grauissimis ijsque continuis doloribus coniunctus esset, mirum quantum patienter, & sereno semper vultu sustinuit, atque in sermonibus, cum ijs qui ad eum visebant, facilem submissumque se in primis gerebat. Vbi ex eo confirmatus est, comperto illud celum minus facere ad eius valetudinem, ac præterea dolores capitis indies ingrauescere, Præpositi Generalis voluntate, cum semiannum Neapoli versatus esset, inde Romam versus iter ingressus est VIII. Idus Maij Anno M. D. LXXXVII.

CAPVT QVINTVM.

DE VITA, QUAM INSTITUIT, cum in Collegio Romano in studia literarum incumberet, deque virtutibus, quibus erat ornatus.

Ingentem lætitiã B. Aloysij Romam reditus, cum vniuersæ iuuentuti Collegij Romani, tum ijs præcipuè attulit, qui cum eum in tyronum domo ad ædem D. Andreæ cognouissent, è præstantibus eius virtutum exemplis religiosisque moribus haud mediocrem se fructum capere posse sperabant. neq; minus ipse lætabatur, quod Romæ vbi sedes esset summi Societatis

Magi